

Bistånd och Ideologi

En studie om ideologins påverkan på svenskt bistånd

Skribent: Christoffer Andersson

Handledare: David Scott

Examinator: Mikael Granberg

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Statsvetenskap III

Datum: 23/8-2018

Abstract

The purpose of this thesis is to examine whether or not the Swedish aid has had an ideological inclination for the past 12 years and, if that is the case, examine what ideology/ideologies has exercised greatest influence over the aid as well as how the influence has manifested itself. This thesis will be using a qualitative method for this investigation, more specifically an *Ideal type analysis*. The priorities, use of language and overall goals concerning the aid from various budget proposals and policy frameworks are the main subjects for analysis which will then be used to compare them to the "pure" thoughts from three major ideological thoughts: Social democracy, social liberalism and social conservatism.

The results of the thesis shows that the Swedish aid has most certainly been affected by the ideological views of the reigning government. It likewise shows that social democracy, as well as social liberalism, served as the major ideological foundations during this time. However, the overall objectives have not been subject to change during this time but have rather remained adamant in the face of ideological changes.

Keywords: aid, ideal type analysis, ideology, social conservatism, social democracy, social liberalism.

Innehållsförteckning

1. Inledningen.....	4
1.1 Ämnesval.....	4
1.2 Teorianknytning.....	6
1.3 Operationalisering.....	7
1.4 Syfte & forskningsfrågor.....	8
1.5 Metod.....	8
1.5.1 Urval av material.....	8
1.5.2 Bearbetning.....	9
1.5.3 Idealtypsanalys.....	10
1.6 Disposition.....	11
2. Idealtypens grunder.....	12
2.1. Ideologierna.....	12
2.2.1 Värdekonservatism.....	12
2.2.2 Socialliberalism.....	13
2.2.3 Socialdemokratien.....	15
2.3 Idealtypsanalysens utformning.....	16
3. Biståndspolitiken 2006 – 2018.....	19
3.1 2006 – 2010.....	19
3.1 2011 – 2014.....	21
3.3 2015 – 2018.....	22
4. Analys.....	24
4.1 Regeringen Reinfeldt (2006 – 2014).....	24
4.2 Regeringen Löfvén (2014 – 2018).....	26
5. Slutsats & reflektion.....	28
6. Källförteckning.....	29

1. Inledningen

1.1 Ämnesval

Sverige har en lång historia av att ha en generös biståndspolitik. Under mitten av 1800-talet började svenska missionärer att i ett större omfattning när man reste till andra länder för sprida Guds ord, hjälpa människor med deras läkarkonst och utbildning, med mera. Det mest kända exemplet är onekligen de missionärer som reste till Etiopien (under denna era känt som Abessinien) på uppdrag av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Detta var den första stora svenska biståndsaktionen, även om det var en inofficiell sådan.¹ 1952 blev det svenska biståndet till fullo organiserat genom statlig regi med officiella biståndsmål antagna av Riksdagen 1962; ekonomisk tillväxt, social utjämning, demokratisering, o.s.v.² Sedan dess har Sverige varit en av de mest biståndsvänliga nationerna i västvärlden och i dagsläget ligger Sveriges biståndsnivå på 1 % av vårt BNI, vilket är en (pengamässigt) markant höjning från FN:s grundmål på 0.7 % av ett lands BNI.³

Ideologi är någonting som har en tendens att skilja människor åt i en hög skala, speciellt i ämnen som berör hjärtat mer än hjärnan. Biståndet är ett typexempel på ett sådant ämne vilket också gör det intressant att undersöka det bakomliggande ideologiska. Som Potrafke och Brech talar om i sin skrivelse ”*Donor Ideology and Types of Foreign Aid*” så är just (utlands)biståndet ett sådant område med kraftiga ideologiska skiljelinjer, beroende på vem det är som regerar för tillfället.⁴ Detta som ett resultat av att regeringar nyttjar biståndet som en politisk plattform vilket man kommer undan med då ett lands biståndsbudget generellt består av en extremt minimal del av ett lands totala budget.⁵

För ett politiskt väsen dyker emellertid en intressant frågeställning upp angående Sveriges bistånd. Hur kommer det sig att Sverige genom tiderna varit så uttalat engagerad och generös i sin biståndspolitik? I början var det, med största sannolikhet, med syftet att agera gott i Guds namn och

---

1 SIDA, ”Svensk biståndshistoria”, <https://www.sida.se/Svenska/sa-arbetar-vi/Detta-ar-svenskt-bistand/Svensk-bistandshistoria/>, 2018, (hämtad 25/5 - 2018)

2 Ibid

3 Regeringskansliet, ”Sverige och FN i siffror”, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-och-fn/sverige-och-fn-i-siffror/>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)

4 Brech, V., Potrafke, N., “Donor Ideology and Types of Foreign Aid”, *Journal of Comparative Economics*, n.1, 2014, s. 2

5 Brech, V., Potrafke, N., “Donor Ideology and Types of Foreign Aid”, *Journal of Comparative Economics*, n.1, 2014, s. 21

sprida den kristna läran, men vad om det moderna. Har det varit av ren och skär mänsklig godhet eller ligger det snarare ideologiska tänk bakom dagens generösa biståndspolitik? Därtill blir det intressant att urskilja vilka prioriteringar och dylikt som görs för biståndet med tiden när nya regeringar tillsätts med sina egna ideologiska fallenheter.

Naturligtvis kommer det vara problematiskt att ge sig på en ideologisk tidslinje som sträcker sig över 168 år, vilket gör att tidsramen kommer begränsas till ett mer rimligt alternativ. Närmare bestämt under de senaste 12 åren. Under denna tidsram har vi haft 8 år av Alliansregering (varav de sista 4 åren i minoritet) och från 2014 fram tills idag en koalitionsregering bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Ideologiska skillnader lär existera av rätt uppenbara anledningar i många politiska områden, men biståndspolitiken har i mångt och mycket samma mål sedan 1962. Policyramverken som släpptes under Alliansen såväl som nuvarande den nuvarande Rödgröna har alla framhållt vikten av exempelvis demokratisering, mänskliga rättigheter, ekonomisk tillväxt, med mera. Kanske det inte finns skillnader utan alla parter är överens om vad som målen, om ingenting annat, med biståndet skall vara?

Likväl återstår frågan: Vad bestämde dessa mål? Har Socialdemokraterna i alla dessa år fört en socialliberal biståndspolitik, har Moderaterna med deras kamrater i en Alliansregering fört en socialdemokratisk biståndspolitik eller har båda ertappats med att föra en europeiskt värdekonserverativ biståndspolitik? Detta återstår att se!

Detta är i grunden en viktig fråga att undersöka. Tidigare forskning har gjorts om biståndet och biståndspolitiken på det stora hela (exempelvis Ann-Marie Ekegrens *"Svenska folkets syn på bistånd i tid av oro"* samt Olav Stokkes *"Sveriges utvecklingsbistånd och biståndspolitik"*) och böcker skrivits om dess bakgrund (primärexempel vare *"Biståndets idéhistoria"* av Bertil Odén). Dessa har dock i mångt och mycket, med undantaget Bertil Odéns bok exempelvis, handlat mer om hur biståndet och biståndspolitiken fungerar i praktiken utifrån dem mål som redan existerar. Därför blir det ideologiska av större intresse, ty det biståndspolitiska området är diskutabelt av stor vikt för många människor men är sällan med i den politiska diskursen med en övergripande målsättning som nästan vare huggen i sten.

Varför dessa mål vare så opåverkade av en regims ideologi är således av intresse men likaså en oerhört komplicerad fråga. Hur en regims ideologiska fallenhet påverkar är dock både intressant och

genomförbart; hur ideologin påverkar vilka som får biståndet, vad ska biståndet inriktas speciellt på, etc.

Denna uppsats kommer därmed undersöka just dessa ting under en 12 års period. Detta för att dels under dessa senaste 12 åren har vi haft två regeringar, varav en satt under 8 år, och dels för att 12 år bör anses som en rimlig tidsperiod med tanke på allt som har hänt runtom i världen sedan 2006.

1.2 Teorianknytning

Just ämnet för uppsatsen, biståndet, kom till sinnes efter att ha läst ”*The White Man's Burden*” av den amerikanska nationalekonomen William Easterly. I denna bok från 2011 talar han om västvärldens internationella bistånd och varför, i hans mening, detta bistånd har gjort så lite för att förbättra livet i mottagarländerna. I denna bok menar han att de problem som oftast är roten till biståndets ineffektivitet handlar just om västerländska regeringars hängivenhet åt en sorts utopisk världsbild där biståndet allena löser all världens problem.⁶ Ett byråkratiskt vidunder kommer inte lösa situationen i fattiga länder menar han, och speciellt inte vad han beskriver som västvärldens arrogans kommer lösa detta. För att citera: ”*[The Wests]patronizing confidence that you know how to solve other people's problems better than they do.*”, slutcit.⁷

Naturligtvis är denna bok en nationalekonomiskt sinnad bok vilket gjorde dess praktiska syfte för denna uppsats minimal, men den tjänade syftet att få upp ögonen för just biståndspolitik.

Den ideologiska aspekten av denna uppsats blev klar efter att ha läst ”*Donor Ideologies and Types of Foreign Aid*” av Viktor Brech och Niklas Potrafke. I sin text undersöker man huruvida regeringars ideologiska tänk påverkar ett lands biståndspolitik och i sådana fall hur.⁸ Textens hypotes är som sådan att en regerings ideologiska hängivelse kommer påverka biståndspolitikens utformning, även om det inte är hugget i sten, samtidigt som Brech och Potrafke trodde att en vänsterregering var mer benägen att föra en generös biståndspolitik (underförstått då i kontrast med en högerregering).⁹

---

6 Easterly, W., *The White Man's Burden: Why the West's efforts to aid the Rest have done so much ill and so little good*, 2007, s. 368

7 Ibid

8 Brech, V., Potrafke, N., “Donor Ideology and Types of Foreign Aid”, *Journal of Comparative Economics*, n.1, 2014, s. 1

9 Brech, V., Potrafke, N., “Donor Ideology and Types of Foreign Aid”, *Journal of Comparative Economics*, n.1, 2014, s. 4-5

Detta ledde till tankegången om huruvida svenskt bistånd var/är påverkat på samma sätt. Olika regimers ideologiska läggningar kan påverka biståndspolitikens mer specialiserade mål, tillvägagångssätt och genom dessa slutresultatet. Exempelvis så handlar, som ovannämnt, en av tankegångarna i Potrafkes och Brechs text om att vänsterregeringar tenderar till att spendera mer på bistånd, vilket grundas i de ideologiska tanken som värnar t.ex. social utjämning och en stark statlig närvaro. En undersökning av ledamöternas röster i USA:s kongress visade likaså en korrelation mellan stöd för biståndspolitik respektive ett generellt motstånd om ledamoten var mer lagd åt vänster respektive höger på den politiska skalan.¹⁰

Likt den amerikanska kongressen (och regering) består vår regim av politiker med sina egna ideologiska fallenheter och då blir den eminenta frågan: Hur bidrar en svensk regerings ideologiska inklination till utformningen av biståndets väsen? Denna sorts fråga, analyserat ur ideologiskt perspektiv, bidrar till kunskap om hur, och varför, olika regeringar gör på det sätt som man gör; fokus på organisationer eller individ, stat eller marknad, utjämning eller konkurrens, resultaten av prioriteringar, etc.

I likhet med Potrafke och Brechs text är höger-vänster skalan av vikt för denna uppsats. Emellertid går denna uppsats en mer specialiserad bana än deras angående just tankesättet. Potrafke och Brech fokuserade allena på huruvida styret var lagd åt vänstern respektive högern och fokuserade utifrån det, men denna uppsats önskar gå djupare och har således med tre ideologier varav en är klassiskt vänster (socialdemokratin), en klassiskt höger (värdekonserveratismen) och slutligen en som är lite blandning som placeras således i mitten (socialliberalism). Denna fördjupning kommer spinna vidare på den grund som ”Donor Ideology and Types of Foreign Aid” har lagt och dyka djupare i det ideologiska tänkets påverkan.

1.3 Operationalisering

De begrepp som är av större vikt för denna uppsats, och därför är subjekt för definiering, är:

Ideologi: ”Idélära, en samling besläktade idéer om hur samhället eller världen är och ska vara och hur förändringar till det bättre ska genomföras.”¹¹

Bistånd: ”Stöd i form av medel eller medverkan åt en grupp, organisation eller enskild person.

---

¹⁰ Brech, V., Potrafke, N., “Donor Ideology and Types of Foreign Aid”, *Journal of Comparative Economics*, n.1, 2014, s. 5

¹¹ *SO-rummet*, “Politiska ideologier”, <https://www.so-rummet.se/kategorier/samhallskunskap/politiska-ideologier>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)

Särskilt åt u-länder.”¹²

Budgetproposition: ”Regeringens förslag till statsbudget för nästföljande år”.¹³

1.4 Syfte & forskningsfrågor

Syftet med denna uppsats är att undersöka om den svenska biståndspolitiken har haft en ideologisk fallenhet de senaste 12 åren och, om sådan är fallet, någon specifik ideologi har övertagit.

Relevanta forskningsfrågor är således:

- *Hur har den svenska biståndspolitiken påverkats av en regerings ideologiska grunder, baserat utifrån de dokument som analyseras?*
- *Vilken av tre ideologier (värdekonserveratism, socialliberalism och socialdemokratin) har störst inverkan på den senaste 12 årens biståndspolitik?*

1.5 Metod

1.5.1 Urval av material

Uppsatsens primära väg framåt har varit genom omfattande dokumentgranskning av primärt skrivelser och propositioner från svenska regeringar till Riksdagen. Dessa dokument har varit kärnan i detta arbete då det är i dessa man har kunnat analysera förslag, förändringar, prioriteringar, språkbruk, med mera som har kunnat bidra till de forskningsfrågor som uppsatsen grundar sig i.

Likaså har det gällt densamma för informationshämtningen av de ideologier som nyttjades i skapandet av de olika idealtyperna för själva ideologianalysen av biståndspolitiken.

Analyserna av dokumenten har varit fokuserade på primärt skillnaderna mellan de olika mandatperioderna, samt språkbruket runt dessa (och eventuella kommentarer på föregående regeringars beslut) men även språkbruket rörande just motiveringarna för besluten som lagts fram. Framförallt i policyramverken har språkbruket varit en viktig komponent att undersöka då det är policyramverket som bestämmer hur biståndet skall skötas.

En banalare förklaring om vad dessa dokument är kan vara nödvändig. En skrivelse är ett dokument

---

¹² Svenska Akademiens Ordböcker, ”Bistånd”, I Svenska Akademiens Ordböcker, tillgänglig: <https://svenska.se/tre/?sok=Bist%C3%A5nd&pz=1>, 2009, (hämtad 25/5 – 2018)

¹³ Sveriges Riksdag, ”Budgetpropositionen”, <http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/fran-forslag-till-budget/budgetpropositionen/>, 2016, (hämtad 25/5 – 2018)

som sittande regering lämnar in till Riksdagen där man meddelar hur regeringen tycker i en specifik fråga, hur man kommer att agera i framtiden inom ett område, etc.¹⁴ Denna sortens dokument har varit ovärderliga i detta arbete just på grund av att det är i dessa som regeringen lagt ut sina politiska aspirationer och tillvägagångssätt inom biståndspolitiken.

Likaså har budgetpropositioner varit viktiga, ty i dessa har man kunnat se de faktiska prioriteringarna och eventuella skillnader som existerat mellan dem två regeringarna under dessa 12 år. En budgetproposition är i enkelhet det förslag om hur Sveriges statsbudget ska se ut för nästföljande år, och som lämnas in till Riksdagen en gång i december och en gång på våren i form av en vårproposition.¹⁵

De dokument som används i denna uppsats (exempelvis proposition 2017/18:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd* och skrivelsen 2011/12:164, *Biståndets resultat – tema demokrati och mänskliga rättigheter*;) är ytterst viktiga av den anledningen att det vare dessa som beslutar om biståndsbudgeten och dess fördelning, vilka speciella målsättningar finns mer praktiskt, något område som är speciellt viktig eller försumbar, etc. Båda regeringar har kommit med skrivelser där man drar upp riktlinjerna för just sin biståndspolitik och varje år med en budgetproposition där biståndet är med (utgiftsområde 7) där man likaså förklarar varför man prioriterar som man gör. Utan dessa dokument hade således en analys aldrig varit möjlig.

1.5.2 Bearbetning

Analysen av de relevanta dokumenten har varit som sådan dessa dokument har analyserats med fokus på likheter (och olikheter) mellan vad som säges i dessa och vad som har varit de idealtyper av olika ideologiska inriktningar. Språkbruket, motiveringar, mål, enstaka ord, o.s.v., har varit subjekt för denna fokus. Helhetsbilden från varje dokument var det första som inhämtades med motiveringen att för att kunna, på riktigt, förstå ett politiskt dokument så bör man först vara införstådd med helheten innan man ger sig enstaka delar. Efter att denna helhetsbild inhämtats så har varje relevant stycke (med inriktning på det politiska snarare än den faktiska utdelningen av biståndet, även om den senare varit behjälplig) lästs igenom noga och undersökts med ovanstående subjekt i sinnet; vilket språkbruk använder man, finns det ord som utmärker och som är av relevans, existerar ett ideologiskt språkbruk, med mera.

---

14 Regeringskansliet, ”Skrivelse”, <https://www.regeringen.se/rattsligadokument/skrivelse/>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)

15 Regeringskansliet, ”Statens budget”, <https://www.regeringen.se/sveriges-regering/finansdepartementet/statens-budget/>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)

1.5.3 Idealtypsanalys

Analysen av biståndspolitiken kommer göras med hjälp av en idealtypsanalys. En idealtypsanalys används primärt för att konstruera föreställningar om hur en fullkomligt renlärdd ideologi (t.ex. renlärdd liberalkonservatism, renlärdd marxism, etc.) hade haft för ståndpunkter inom diverse frågor såsom människosyn, demokrati, auktoritet, etc. Utifrån dessa ställningstagande kan vi sedan dels förstå ideologierna men även använda idealtyperna för att analysera texter, uttalanden, m.m., i något av de närvarande ideologiska idealtyperna, eller så finner man att delar (eller hela) texter och uttalanden kanske inte får plats i någon av idealtyperna.¹⁶

Idealtypsanalysen finns ergo inte till för att säga ”så här är det”, uppenbarligen. Idealtyperna som nyttjas i en sådan analys är i praktiken icke-existerande utan tjänar snarare till för att belysa egenskaper hos studieobjektet som kan kopplas till en ideologi eller flera då man använder extrempbilder av hur X ideologi hade ansett i en viss fråga.¹⁷ Detta i sig är dock ingenting som orsakar större huvudbry då det är själva analysmetoden (tillika studieobjektet) som är det intressanta snarare än diverse ideologiers extremexempel, då man kan se drag och/eller mönster i verkligheten och till vilken grad verkligheten är i samklang med den påstådda idealtypen.¹⁸

Angående de ideologier som nyttjas i uppsatsen så har dessa valts på grund av vilka regeringar som har suttit vid makten mellan 2006 och 2018. Under regeringen Reinfeldt (2006 – 2014) satt 4 partier med breda ideologiska bakgrunder i regeringsställning; Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna (under denna tid med namnet Folkpartiet). Två partier med en bakgrund i konservatismen (liberalkonservatism respektive värdekonservatism) och två partier med en liberalistisk bakgrund. Det är i grund av detta som värdekonservatismen och socialliberalismen finns med i denna uppsats. Sedan valvinsten 2014 har regeringen Löfvén varit sammansatt av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, varav det (överlägset) största partiet har socialdemokratins som sin ideologi. Därtill ska det nämnas att Socialdemokraterna under en mycket lång tid varit det största partiet i Sverige och således har partiet, såväl som ideologin, ett betydelsefullt inflytande över svensk politik.

---

16 Bergström, G., Boréus, K., *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 2012, s. 150

17 Esaiasson, P., et al., *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 2017, s. 140

18 Esaiasson, P., et al., *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 2017, s. 141

1.6 Disposition

Uppsatsen är indelad i 6 primära delar. Den första delen behandlar metod, syfte, frågeställning, operationalisering, disposition och ämnesvalet för uppsatsen. Uppsatsens 2:a del behandlar den ideologiska teorin medan 3:e delen behandlar biståndspolitikens historia. Del 2 är presenterar likaså mer djupgående angående analysformen som nyttjas, idealtypanalysen. Del 5 är slutreflektioner/slutsatserna och del 6 vare källförteckningen.

2. Idealtypens grunder

2.1. Ideologierna

2.2.1 Värdekonservatism

Konservatism som rent bevarande-tänk (vad man brukar kallar för status quo konservatism) kan med säkerhet sägas ha funnits i hela mänsklighetens historia. Önskan att inte i onödan förändra fungerande ting kan sägas vara en naturlig reaktion som handlar om en känsla av exempelvis säkerhet och lugn.

Som Lucius Cary, 2:e Vicomte Falkland (1610 – 1643), enligt vissa källor, sade en gång: "If it is not necessary to change, it is necessary not to change".¹⁹

Konservatismen som den ideologi vi känner idag härstammar i mångt och mycket från den irländska politikern Edmund Burke (1729 – 1797) som starkt kritiserade den Franska Revolutionen och på det sätt man valde att förkasta allting som ansågs gammalt till fördel för det nya. Den ideologiska fanatismen som med bestämdhet förkunnade att dess sätt var bäst såg Burke vara av ondo.²⁰

Den politiska ideologi som är konservatism har, i likhet med andra ideologier, en omfattande samling av vad man kan kalla för grenar; inom ideologin ryms allt ifrån den reaktionära och antidemokratiska radikalkonservatismen till den demokratiälskande och frihetsvurmande liberalkonservatismen.²¹ Emellertid existerar endast 1 gren på detta mörkblåa träd som är av betydande intresse, nämligen värdekonservatismen. I mångt och mycket är denna lik sina ideologiska syskon, men visst finns det skillnader!

Värdekonservatism, på engelska känt som 'social conservatism', är det tänk som nog de flesta får i sinnet när man hör ordet konservatism. Viljan att bevara, traditioner, institutioner med mera som genom historiens gång har lyckats fungerat tillräckligt bra för att kunna få sig ett fotfäste. Förändring för förändringens skull har man inget till övers för utan man bevarar hellre än river ner. En sådan tradition, som här i Sverige även är en institution, är exempelvis monarkin som av

---

19 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 60

20 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 61

21 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 56

liberalismen och socialismen ses på med förakt men som ur en (värde)konservativ ståndpunkt hade kunnat argumenteras vara av nästan helig status.²² Tradition brukas sägas att vara ”en samlad visdom” från äldre generationer och bör respekteras av det skäl att denna visdom säges generera en sorts identitet som gemene man kan anamma: En känsla av samhörighet och säkerhet som anses vara viktigare än nymodiga radikala idéer.²³

Emellertid är det en sak som dock gör att tänket får sin egen plats inom den konservativa ådran. Angående ett lands eller ett folks värderingar är man närmast adamant i sitt försvar och det är i slutändan det som är den stora skiljelinjen mellan värdekonservatismen och andra ideologier inom den konservativa sfären. Värden som av andra ses vara av godo eller ondo har sällan betydelse eftersom det är värden som oftast anses vara grundläggande för just det landet eller folket. Ergo är värdekonservatismen och värderingarna man försvarar olika från plats till plats, men ur europeisk värdekonservatism såväl som amerikansk värde- och neokonservatism handlar dessa värderingar överlag om den judeo-kristna etiken, en stark (kärn)familj, lag och ordning, med mera.²⁴

För att lättare kunna relatera så kan det sägas att traditionellt sett är exempelvis det svenska partiet Kristdemokraterna värdekonservativa i många sociala frågor. T.ex. familjefrågor och äldreomsorg.²⁵ Internationellt sett har partier såsom det tyska CDU (Christlich Demokratische Union Deutschlands) en traditionell hållning i sociala frågor.²⁶ Även det amerikanska Republikanska partiet har likaså en fot i det värdekonservativa.²⁷

2.2.2 *Socialliberalism*

Europeisk liberalism härstammar primärt ifrån John Locke (1632 – 1704) och dennes *Two Treaties of Government* och kom i en tid som, för John Lockes hemland England, varit plågad av bl.a. inbördeskrig. Den klassiska liberalismen sätter stort värde på individens och dennes rättigheter & skyldigheter, en statsmakt som håller sig inom ramen för dess grundläggande uppgifter, stor vikt på

---

22 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 59

23 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 59-60

24 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 79

25 *Sveriges Radio*, ”I livsstilsfrågor och familjepolitik är KD ett värdekonservativt parti”, <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3993&artikel=5918713>, 2014, (hämtad 25/5 – 2018)

26 Conradt, D., *Encyclopedia Britannica*, ”Christian Democratic Union”, <https://www.britannica.com/topic/Christian-Democratic-Union-political-party-Germany>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)

27 Zelizer, J (RED), *The American Congress: The Building of Democracy*, 2004, s. 704

ägande rätten, med mycket mera.²⁸ De tidiga liberalerna kämpade starkt för att ge den ordinarie människan rättigheter som man fullkomligt saknade eller var reserverade för personer som ansågs vara förmer än andra (adel, kungligheter, etc.).²⁹ Men med tiden har liberalismen utvecklat diverse inriktningar och den som är av intresse är just det socialliberala tänket.

Socialliberalismen lägger värde på många av de grundläggande principerna som den klassiska europeiska liberalismen gör. Emellertid har man som socialliberal i allmänhet likaså skiljelinjer där man (i stor kontrast till många ”renlärda” liberaler) anser exempelvis att för att kunna jämna ut sociala skillnader så bör en stark välfärdsstat existera, att samhället i helhet bör fokusera på ett gemensamt socialt ansvar snarare än det mer individuella ansvaret som den klassiska liberalismen förespråkar, med mera. I kampen för dessa (och liknande) mål är man mer benägen att stödja en starkare stat, högre skatt, osv.³⁰ Man utgår därmed ifrån en syn där även positiva rättigheter får plats inom en nationalstat medan den klassiska liberalismen anser att endast negativa rättigheter bör existera.³¹

En av de mest kända socialliberala politiska filosoferna var John Rawls (1921 – 2002) som i sin bok *A Theory of Justice* (1970) försvarade denna gren av liberalism med att det var nödvändigt för ett fungerande samhälle. Han myntade begreppet ”Justice as fairness” vilket innebär att eftersom folk föddes utan kunskap om deras situation i samhället (hög eller låg, rik eller fattig, etc.) så ansåg Rawls att gemene man skulle hålla med om två grundprinciper: Dels att var individs frihet bör/ska vara i samklang med andra individers frihet och dels att ojämlikhet inom samhället endast borde vara ett faktum om det tjänade syftet att de som var födda med sämre förutsättningar fick det bättre.³²

För att simplare kunna förstå skillnaderna mellan den klassiska liberalismen och socialliberalismen (i nedanstående titulerad som modern liberalism) vare en enklare bild troligtvis nödgad:

---

28 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 65-66

29 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 24

30 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 49

31 Ibid

32 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 50

Tensions within Liberalism (2)	
Classical liberalism	v. Modern liberalism
economic liberalism	– social liberalism
egoistical individualism	– developmental individualism
maximize utility	– personal growth
negative freedom	– positive freedom
minimal state	– enabling state
free-market economy	– managed economy
rights-based justice	– justice as fairness
strict meritocracy	– concern for the poor
individual responsibility	– social responsibility
safety-net welfare	– cradle-to-grave welfare

Tabell 1: Klassisk liberalism vs Socialliberalism

Som kan uppfattas genom ovanstående bild har den sociala liberalismen en släng av socialistiska indrag med rättvisa åt alla, en stark välfärdsstat, med mera.³³ Därtill har vi existensen av det ekonomiska system som heter keyneianism som socialliberalismen föredrar och som handlar om att staten, för allas bästa, ska vara rimligt aktiv inom den ekonomiska sektorn angående marknad och dylikt. I kontrast till detta står den klassiska liberalismen som förespråkar laissez-faire vilket innebär ett ekonomiskt system där staten inte ger sig in i marknaden överhuvudtaget.³⁴

2.2.3 Socialdemokratin

Socialismen som tänk påstås funnits mycket länge där individer kämpat för vad man ansåg var ett rättvist och solidariskt samhälle, men det inte var förrän 1800-talet som anhängare av ideologin först började kalla sig 'socialister'. I denna tidsålder när rättigheter och skyldigheter var olika från födseln och där industrialisering hade lett till att industriägare, adel, m.fl. hade införskaffat stora förmögenheter på vad man som socialist ansåg var den arbetarens bekostnad.³⁵ Arbetsbördan var ojämlik, lönen för arbetsgivare respektive arbetstagare högst varierad (till fördel för den förstnämnde) och i allmänhet vad man ansåg som oförsvarliga arbetsförhållande ledde till att man ansåg systemet (och i extension, kapitalismen) som moraliskt korrupt.³⁶

Socialdemokratin som ideologi härstammar ifrån den marxistiska grenen av socialism och har som mål att förändra samhället genom fredliga metoder såsom demokrati. Samtidigt accepterade

33 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 52

34 Ibid

35 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 68

36 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 69

socialdemokratin (med tvivel) kapitalism som det enda rimliga ekonomiska system trots alla dem fel man ansåg att systemet hade och förstärkte.³⁷ I kontrast med andra inriktningar inom den socialistiska sfären som överlag är mer revolutionärt lagda, så höll socialdemokratin liberaldemokratiska ideal varmt om hjärtat samtidigt som man ansåg, i likhet med andra socialistiska inriktningar, att med hjälp av en stark statsmakt så kunde ojämlikheter utplånas.³⁸

I modern tid (i detta fall, mitten av 1900-talet och framåt) har socialdemokratin blivit mildare i sin retorik mot det kapitalistiska systemet och endast ett fåtal önskar avskaffa det, utan man förespråkar istället den keynesianska modellen där marknaden är (relativt) fri med en statsmakt som är högst involverad i den ekonomiska sektorn.³⁹ I Sverige representeras socialdemokratin av Sveriges socialdemokratiska arbetarepartiet (I korthet känt som Socialdemokraterna) och den ideologiskt (eller i alla fall historiskt) lärde är det knappast en hemlighet att även Socialdemokraternas politik har förändrats genom tidens gång.

Den klassiska socialdemokratin är, summa summarum, en ideologi vars grunder existerar inom den socialistiska traditionen men som i kontrast med sina revolutionära likar lägger värde på mer fredliga metoder nyttjas för att genomföra reformer, samtidigt som man undviker att vara lika dogmatisk angående kapitalismen som den renlärda socialismen.⁴⁰

2.3 Idealtypsanalysen utformning

Idealtypsanalysen kommer att utgå ifrån 3 olika värden som är att anse av värde för att kunna analysera politiken. De värden som kommer tas med har alla en essentiell plats i såväl biståndspolitik som ideologierna själva. Dessa är:

- **Synen på människans och dennes roll i biståndspolitik:** De olika ideologierna varierar i sitt tänk om hur stor eller liten individens roll i mottagarländerna bör vara. Exempelvis socialdemokratin är, som en del av socialismen, en hyfsat kraftig anhängare av ett mer kollektivistiskt tänk; människan är en del av ett samhälle och har därmed skyldigheter men likaså rättigheter.⁴¹

---

37 Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 2003, s. 112

38 Ibid

39 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 78-79

40 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 76

41 Ibid

Detta i lite kontrast med socialliberalismen som trots dess mer sociala profil behåller synen på att individen är (oftast) viktigare än kollektivet (även om detta inte alltid är fallet).

Värdekonservatismen är mer varierad och kan sägas vara mer blandad än någon av de två ovannämnda ideologiska tänken.

- **Ekonomins (marknadens) roll i biståndet:** Ekonomi och marknad är likaså en aspekt där ideologierna traditionellt skiljer sig åt. Socialdemokratin som i allmänhet är skeptisk gentemot den fria marknaden men som likväl anser att den behövs,⁴² socialliberalismen som är i grunden väldigt liberalt inställd (men kan göra inskränkningar på detta),⁴³ och sist värdekonservatismen som egentligen inte har en grundposition utan snarare beror på ideologen i fråga. För enkelhetens skull kommer vi dock att anta de ekonomiska ståndpunkter som traditionella värdekonservativa partier (exempelvis amerikanska Republikanska Partiet och svenska Kristdemokraterna) har i nuläget, vilket är i grunden att man stöttar den fria marknaden.

- **Jämlikhet mellan nationer och människor:** Socialdemokratin, som den grundideologi man härstammar ifrån, har alltid haft solidaritet som ett av sina slagord. Både inom ett land såväl som på en internationell skala. Socialliberalismen har likaså ett solidaritetstänk men är, på grund av sitt ursprung, mer individuellt inriktad snarare än kollektivistiskt som socialdemokratin. Det socialliberala tänket värderar individen framför kollektivet i slutändan, men den ena utesluter inte den andra som det brukar heta.

Värdekonservatismen är dock i detta fall väldigt speciellt med sin grund i personalismen och den judeo-kristna traditionen. I mångt och mycket bör den värdekonservativa inriktningen inte ha några större problem med en utjämnings- och jämlikhetspolitik så länge den inte försöker drastiskt omkullkasta samhället eller liknande, utan snarare är det sannolikt att man stödjer en biståndspolitik som hjälper medmänniskor och bejakar vad man anser vara goda värderingar.

---

42 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 79

43 Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 2011, s. 67

Tabell 2: Värderingsaspekter och ideologiernas grundinställning till dessa utifrån uppsatsens information om ideologierna.

Värderingar:	Socialliberalism	Värdekonservatism	Socialdemokratin
Människan	Individualism. Individen främst men finns gränser, individen i mottagarlandet är i centrum framför t.ex. staten.	Personalism. Människa och stat/organisation i harmoni men kan sätta den ena eller den andra främst. Människor har okränkbart värde.	Kollektivism. Människan utgör en grundbult men samhällets bästa sätts före, kan likaså variera. Primärt stat och organisationer.
Ekonomi	Privat sektor spelar stor roll i utvecklingen. Marknaden kan bidra med mycket gott, men regler bör finnas. Staten ibland ett hinder.	Varierar stort men positiv ur en europeisk och amerikansk ståndpunkt. Den fria marknaden extremt viktig på många nivåer.	Marknaden ett nödvändigt ont, föredrar NGO:s och statligt. Föredrar att bejaka andra aktörer än marknaden.
Jämlikhet	Jämlikhet är helt rätt väg, men bör inte påtvingas. Staten ska inte tvinga mer än nödvändigt. Individen fortfarande viktigast.	Människans okränkbara värde ska bevaras, allt bör utvecklas naturligt. Jämlikhet anses vara bra. Alla är dock olika på ett eller annat sätt.	Solidaritet och utjämning inom områden att föredra, staten ska aktivt jobba för jämlikhet. Solidaritet.

Dessa aspekter är oerhört viktiga för uppsatsens analys för att det är i grunden dessa aspekter som i mångt och mycket ”bestämmer” (eller i alla fall påverkar) biståndets utformning. Vilka områden ska prioriteras, vilka områden kan försummas, hur ska pengarna fördelas mellan exempelvis stat och det privata och vilken av dessa ska prioriteras, vad är de kortsiktiga målen med biståndet, osv. Med hjälp av ideologiernas ståndpunkter i dessa olika aspekter kan man därmed analysera ideologiernas påverkan på biståndspolitikerna utifrån de dokument som används i biståndsarbetet (propositioner, skrivelser, etc).

3. Biståndspolitiken 2006 – 2018

3.1 2006 – 2010

2008 kom en skrivelse in till Riksdagen från den dåvarande Reinfeldtska regeringen som handlade om Sveriges roll för den globala utvecklingen och den tänkta politiken inom just detta område. Vid denna tidpunkt ansåg regeringen att de problem som man stod inför hade blivit allt större, dels på grund av det faktum att många problem existerade på flertalet olika plan (internationell, nationell, regional, osv.) vilket gjorde att politiken behövde bli mer konkret och breddad, men även på grund av att diverse politikområden inte hade den grad av samarbete som var nödgad för att lösa problemen. Därtill var globaliseringen ett huvudbry och trots att man fann globaliseringen som ytterst positiv så erkände regeringen att det fanns problem när många människor inte kunde utnyttja denna världsomvälvande utveckling.⁴⁴

I denna skrivelse slogs därmed fast att en ny politik skulle ta vid där den gamla ej längre fungerade. Politiken skulle fokusera dels på de millenniemål som fastslagits av det internationella samfundet, men framförallt var det politikens uppgift att genomföra vad man kallade för ”globaliseringspolitik”, d.v.s. politik som hade som mål att bryta den isolering som man ansåg många människor levde i angående globaliseringen.⁴⁵ Individerna skulle vara i fokus och få möjlighet att förbättra sina liv genom att betona individernas egna vilja som drivkraft för utveckling, kraftigare bekämpa t.ex. fattigdom, etc.⁴⁶ För detta krävdes det att politiken för den globala utveckling grundades på idéer om rättvisa och hållbarhet ansåg man; d.v.s. en politik som innebar respekt för de mänskliga rättigheterna samt demokrati samtidigt som denna politik (långsiktigt) effektivt nyttjade de resurser som fanns till handa så att inte dagens beslut skulle ligga framtida generationer till last.⁴⁷

Likaså ansågs det att en moralisk aspekt var närvarande. Det var/är en moralisk skyldighet att Sverige som ett framgångsland och för alla medmänniskor att bistå andra med att få bort hinder såsom politiskt förtryck och internationell kriminalitet. Utmaningar såsom klimatförändringar och ökade migrationsströmmar var även sedda som en gemensam plikt för världssamfundet att lösa och

---

44 Skr. 2007/08:89, *Sveriges politik för global utveckling*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 4

45 Skr. 2007/08:89, *Sveriges politik för global utveckling*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 5

46 Ibid

47 Skr. 2007/08:89, *Sveriges politik för global utveckling*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 6

blev därmed föremål för rikets internationella biståndspolitik.⁴⁸

Dessa mål förstärktes ytterligare av den skrivelse som lämnades in samma år av regeringen som handlade om de mänskliga rättigheterna och hur Sverige kunde bidra mer, bl.a. genom biståndet,⁴⁹ samt i den speciella skrivelse från 2008 som handlade om en svensk Afrikapolitik för att stärka (genom biståndet, m.m.) afrikanska ländernas och befolkningarnas situation.⁵⁰

Samma år föreslog regeringen i sin budgetproposition att utgiftsområde 7, d.v.s. det internationella biståndet, skulle erhålla 1 % av Sveriges beräknade BNP vilket man räknade på skulle vara runt 32 miljarder svenska kronor, en höjning från föregående års budget.⁵¹

I budgetpropositionen för 2010 angående utgiftsområde 7 föreslogs det att ramen för biståndet skulle vara oförändrat; på 1 % av Sveriges BNP. För 2010 skulle vara pengamässigt det röra sig om 31,4 miljarder kronor.⁵² En majoritet av dessa pengar (24,6 miljarder kronor) gick till vad man benämner som *biståndsverksamhet* vilket i allmänhet innefattar humanitära insatser, budgetstöd åt FN program, konflikthantering, med mera.⁵³ I detta förslag ökade också biståndet till områden som rörde informations- och kommunikationsverksamhet samt insatser för demokratisering & yttrandefrihet, samtidigt som budgetförslaget andel som gick till andra områden såsom forskningssamarbetet och diverse FN-program sänktes i jämförelse med vad som gav i 2009 års budget.⁵⁴

3.1 2011 – 2014

2012 gjordes en utvärdering av biståndspolitikerna som hade förts med grund i bl.a. skrivelser från 2008 angående biståndspolitikens framtid under regeringen Reinfeldt. I denna utvärdering fastställde man det som sades i gamla skrivelser: Sverige ska bidra aktivt till respekt för de mänskliga rättigheterna, arbeta för demokrati och har som mål att på göra det möjligt för människor att förbättra sina liv.⁵⁵

---

48 Skr. 2007/08:89, *Sveriges politik för global utveckling*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 8

49 Skr. 2007/08:109, *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 10

50 Skr. 2007/08:67, *Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter*, Stockholm, Utrikesdepartementet s. 4

51 Prop. 2007/08:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 9

52 Prop. 2009/10:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 9

53 Prop. 2009/10:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 33-34

54 Prop. 2009/10:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 33

55 Skr. 2011/12:164, *Biståndets resultat – tema demokrati och mänskliga rättigheter*, Stockholm, Utrikesdepartementet,

I den resultatsrapportering som gjordes fann Statskontoret, som i 2011 hade fått uppdraget av regeringen att utvärdera huruvida svenskt bistånd gör sådan stor nytta som var tanken.⁵⁶

Statskontorets utvärdering fann att många brister existerade inom dels oberoende utvärderingar (varav de som hade gjorts hade fått sin relevans och kvalitet ifrågasatta) av hur resurserna spenderades hos t.ex. SIDA, men samtidigt (och nästan viktigast) fanns det brister i mottagandet av biståndets resurser.⁵⁷

Regeringen tog denna kritik till sig och i sin skrivelse svarade man att resultatsrapportering skulle ses över. Dock var man noga med att påpeka konsekvensernas från bristerna som fanns rapporteringen från diverse organisationer och från EU-nivå. Regeringen Reinfeldt hade därmed som avsikt att exempelvis konkretisera biståndspolitikens mål till mer mätbara mål, tydliggöra sina krav på framtida rapporteringar, etc.⁵⁸ I sin egen bedömning fann regeringen i slutändan att Sveriges biståndspolitik hade bidragit till att göra framsteg i många områden där man bedömde som viktigaste, bl.a. i demokratiseringsfrågor såsom yttrandefrihet samt ekonomiska frågor.⁵⁹

I budgetpropositionen för år 2013 föreslogs att biståndsramen skulle ligga på 38,1 miljarder, en höjning från föregående års budget på grund av ett högre beräknat BNP.⁶⁰ I denna budget beslutade regeringen att speciella satsningar skulle göras på områden man ansåg vara av hög prioritet inom ramen för biståndspolitikerna, exempelvis ökade levnadsstandarder, demokratisering och att bättre kunna möta humanitära kriser.⁶¹ I denna proposition befäste man de mål man hade gjort i 2008-års skrivelse om att sätta individen i centrum och effektivisera nyttjandet av biståndets pengar. I detta ansåg man att målen mäts bäst genom att man fokuserar på att undersöka prestationer och effekter av biståndets resursallokering.⁶²

2014 inkom till Riksdagen ett nytt förslag för den biståndspolitiska plattformen från regeringen Reinfeldt, den sista man kom att göra innan regeringsskiftet. Det övergripande målet fortsatte vara en ”rättvis och hållbar global utveckling” samtidigt som man nu presenterade olika delmål som man

---

s. 4

56 Statskontoret (2012)., *Utvärdering av svenskt bistånd: en översyn av utvärderingsverksamheten*, (Statskontoret 2012:17), Stockholm, s.4

57 Statskontoret (2012)., *Utvärdering av svenskt bistånd: en översyn av utvärderingsverksamheten*, (Statskontoret 2012:17), Stockholm, s. 105-113

58 Skr. 2011/12:164, *Biståndets resultat – tema demokrati och mänskliga rättigheter*, Stockholm, Utrikesdepartementet s. 53-54

59 Skr. 2011/12:164, *Biståndets resultat – tema demokrati och mänskliga rättigheter*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 64-67

60 Prop. 2012/13:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 9

61 Prop. 2012/13:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 19

62 Prop. 2012/13:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet s. 20-21

ansåg skulle bidra till att klara av det övergripande målet; stärkt demokrati, värna människors säkerhet, begränsa klimatpåverkan, med flera.⁶³ Även i detta nya ramverk tog man till sig den kritik som Statskontoret hade gett angående resultatsrapportering och i dem nya riktlinjerna framhävdes vikten av att man samarbetade med andra organisationer och länder samt på olika nivåer av biståndsmaskineriet för att effektivisera rapporteringen. Framförallt uppföljning, analys och utvärdering av biståndet slutstadium ansågs vara av högsta prioritet.⁶⁴

3.3 2015 – 2018

Efter valet i september 2014 blev det högst problematiskt för den nya regeringen, ledd av Stefan Löfvén. Alliansen röstade på sin egen budget vilket fick oväntat stöd ifrån Sverigedemokraterna vilket gjorde att De Rödgröna fick under en extensiv period sköta landet med Alliansens ekonomi i spetsen. I alla fall fram tills att den (ö)kända Decemberöverenskommelsen slöts och den rödgröna regeringen fick igenom sin budget i Riksdagen.⁶⁵ Efter detta har man lyckats få igenom sina budgetpropositioner.

2016 kom regeringen Löfvén med ett nytt ramverk för den svenska biståndspolitiken. Man betonade det gemensamma ansvar som alla hade för världen. I mångt och mycket nyttjades liknande språkbruk som vad man använde i regeringen Reinfeldts skrivelser och ramverk fast i dessa nya riktlinjer lades större fokus på miljön, lösa konflikter med diplomati och framförallt bedriva sin (utrikes)politik i feministisk anda.⁶⁶ Som sagt hade man dock ett liknande språkbruk vilket man kunde se i budgetpropositionen inför 2016s uttalade resultatsredovisningsmål som slog vakt om ekonomisk utveckling och individens del i denna, förstärkt demokrati, osv.⁶⁷ I ramverket spelade Agenda 2030 likaså stor roll som en vägledande stjärna i det nya ramverket.⁶⁸ För att citera regeringen: ”*Agenda 2030 är hela regeringens ansvar*”.⁶⁹

För den utrikespolitiskt oinsatte handlar Agenda 2030 om globala mål som skall genomföras vars syfte är att förbättra världen genom en hållbar utveckling inom ekonomi, sociala frågor och

63 Skr. 2013/14:131, *Biståndspolitisk plattform*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 5-6

64 Skr. 2013/14:131, *Biståndspolitisk plattform*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 41-42

65 Arne Lapidus, ”Kritiserad från start – höll bara nio månader”, *Expressen*, 10 oktober 2015

66 Skr. 2016/17:60, *Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd*, Stockholm, Utrikesdepartementet, s. 3

67 Prop. 2015/16:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 15

68 Ibid

69 Skr. 2016/17:60, *Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd*, Stockholm, Utrikesdepartementet s. 6

miljöfrågor. De globala målen är 17 i antal varav några är att utrota fattigdom, att ingen ska lida av hungersnöd, rent vatten för alla människor, minskad ojämlikhet, med flera.⁷⁰

I budgetpropositionen för 2017 emellertid föreslog man att mindre pengar skulle ges till FN-organisationer såsom FN:s flyktingkommissarie (i jämförelse med föregående års bidrag) och fond för katastrofbistånd. Samtidigt bidrog regeringen Löfvén mer pengar åt GCF (Gröna klimatfonden) där man ökade anslaget med hela 160 miljoner kronor.⁷¹ De resurser som gick igenom SIDA hade likaså en liknande utveckling där anslaget åt området ”*Humanitära insatser*” sänktes med 325 miljoner kronor samtidigt som man lade till 90 miljoner kronor för ”*Globala insatser för miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling*”. Även insatser dedikerade åt ekonomisk hållbar utveckling och mänskliga rättigheter ökade med 70 miljoner respektive 100 miljoner kronor.⁷²

Budgetpropositionen för 2018 följde ett liknande mönster fast med skillnaden att ”*Humanitära insatser*” erhöll för året en större del av biståndsramen. Även områden som arbetet för mänskliga rättigheter, en hållbar fred (som brukades benämnas som globala insatser för mänsklig fred) fick en ökad del av budgeten.⁷³

---

70 Svenska FN-förbundet, ”Globala målen för hållbar utveckling”, <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda2030-och-de-globala-malen/globala-malen/>, 2018, (hämtad 27/5 - 2018)

71 Prop. 2016/17:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 56

72 Prop. 2016/17:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 55

73 Prop. 2017/18:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, s. 58

4. Analys

4.1 Regeringen Reinfeldt (2006 – 2014)

I mångt och mycket präglades denna tids biståndspolitik av de klassiska målen som varit etablerad sedan 1962, emellertid fanns det en tydlig ideologisk prägling under denna tids bistånd. Under första mandatperioden (2006 – 2010) lades stort fokus på att biståndet skulle ha ett mera individsbaserat perspektiv, att Jordens resurser skulle nyttjas effektivt, att marknaden genom globaliseringen spelade en allt större roll, med mera. Samtidigt framhövde man att implementeringen av globalismen hade sina problem som inte kunde lösas genom att endast titta till individen. Solidaritet var ett ord som likaså nyttjades på sina ställen men man valde att hellre fokusera på idéer om rättvisa snarare (vilket ur en ideologisk synpunkt kan skiljas åt), speciellt i de globala Millenniemålen var det viktigt att alla gjorde sin del.

Demokratisering, mänskliga rättigheter, hjälpa sina medmänniskor m.m., är också en stor del av biståndspolitiken vid denna tidpunkt. Framförallt den förstnämnda då man ansåg att utan en välfungerande demokratiseringsprocess så kunde inte exempelvis mänskliga rättigheter uppnås i ett land, och inte heller kunde individen bli garanterade sina rättigheter i ett land präglat av diktatur och korruption. Därtill fanns det dock en klar värdekonserverativ prägel angående just jämlikheten, att den kom som en naturlig konsekvens av ökad demokratisering, en friare marknad och så vidare.

Under den andra mandatperioden (2010 – 2014) var dock tonen något annorlunda. Denna gång hade man ej lyckats få egen majoritetsregering utan regerade i minoritet. Språkbruket förändrades och man talade mer om Sveriges moraliska ansvar gentemot andra nationer och deras folk, samtidigt lades ett större fokus på klimatfrågorna och ökade migrationsströmmar i och med klimatförändringar respektive diverse konflikter som härjade. Större fokus lades på att aktivt förbättra levnadsstandarder för människor framför mer globalisering och den fria marknaden, även om man hävdade att de senare möjliggjorde för den förstnämnda. Det nya ramverket som kom 2014 hade de klassiska målen med sig tillsammans med en del av den nya retoriken som hade gjorts under den andra mandatperiodens gång.

Överlag hade regeringen Reinfeldt en klar socialliberal hållning i sin biståndspolitik med en nypa värdekonserveratism inslängd. Marknaden var man extremt positivt gentemot men erkände att det fanns problem som inte kunde lösas av marknaden allena, inte för att tala om att det var fortfarande

samhället som var viktigast av de två. Staten var ett huvudbry men kunde dels kompletteras av marknaden, samtidigt som staten kunde hålla ett vakande öga över. Den enskilda individen framhövdades som en hoppets fyrbåk vars vilja kunde lösa alla världens problem, givet att denne fick hjälp av andra. Jämlikhetsaspekten var man desto mer lik socialdemokratien, men i slutändan var det likaså en sak som löstes med ökad demokratisering, inte statligt tvång.

För att vara mer specifik rörande dem dimensioner presenterade som idealtyperna har biståndspolitiken under Reinfeldts tid varit präglad av en individualistiskt synsätt som presenterat av den socialliberala idealtypen:

Människosynen var överlag av en socialliberal natur. Individen måste vara subjektet som det fokuseras på om biståndet skall vara effektivt, ty det är individens vilja och ambition som agerar drivkraft medan staten snarare bör agera stödhyjul. Man har en viss kollektivism i sig, men överlag är denna aspekt inte lika framstående. Dock fastslog man värdet av det arbete som organisationer såsom FN och EU gör samtidigt som man, oförvånande, var misstänksamma mot överdriven byråkrati från såväl stat som organisation.

Ekonomiskt var den privata sektorn av stort intresse, men i denna del var regeringen Reinfeldt en mer blandning då man förvisso föredrog marknaden men samtidigt betonade man vikten av statens roll. Man ansåg att en balans var tvungen för att biståndet skulle fungera överhuvudtaget. Därför är man, i detta, varken renodlad socialliberalistisk eller socialdemokratisk utan snarare en blandning av dessa två.

Ur aspekten **jämlikhet** var man i hög grad individualistiskt sinnad och utifrån språkbruket och motiveringarna som ges kan det antas att tänket går som sådan att när människor kan ta del av globaliseringens frukter så kommer jämlikheten lösas av sig självt. Staten ska i detta inte lägga sig i mer än nödvändigt. I detta hade man likaså likheter mellan den värdekonservativa idealtypen då regeringen under denna tid betonade människors okränkbara värde och en mer organisk utveckling genom individualismen.

Således hade regeringen Reinfeldt en klar socialliberalistisk hållning som i stort präglade biståndspolitiken under denna tid. Samtidigt hade man dock inslag av det socialdemokratiska tänket som naturligtvis hade en påverkan på hur politiken fördes. Man hade även en nypa av det värdekonservativa inbäddat, emellertid var denna nypa inte så värst stor utan var primärt en bidragande faktor till jämlikhetsaspekten. Rent ekonomiskt och människosynsmässigt hade de värdekonservativa idealen inte mycket att bidra med under denna tid.

4.2 Regeringen Löfvén (2014 – 2018)

Efter valet 2014 var det en smält kaotisk tid, men när man hade lyckats få igenom sin egen budget (då man i början styrts med Alliansens) förändrades biståndspolitiken hyfsat ordentligt. I starkare tonläge proklamerade man det gemensamma ansvar som världen hade för att förbättringar skulle lyckas, mer så än vad Alliansregeringen hade gjort under sin tid, och det nya ramverk som antogs 2016 slog fast att mål såsom förbättrad miljö samt hushålla med Jordens resurser skulle vara av högsta prioritet. Den enskilda människan skulle värnas, precis som den hade gjorts under Alliansens tid, men ett större fokus kom att läggas på detta genom bl.a. ökade anslag åt diplomatiska lösningar och en betoning på solidariskt ansvar.

En markant skillnad mellan de två regeringar var dock att regeringen Löfvén tog till sig en helt ny ideologisk inriktning som tidigare inte fanns i ramverken: Feminismen. Denna inkludering ledde till ett ökat fokus på jämställdhet och jämlikhet som aldrig tidigare. Därtill kom Agenda 2030 att spela en stor roll i hur biståndspolitiken skulle skötas. Överlag fick dock miljön och en hållbar utveckling mer plats hos regeringen Löfvén än vad dessa områden hade under regeringen Reinfeldt.

Människosynen var i allmänhet väldigt klassisk socialdemokratisk; människan var i essens okränkbar och värdefull som var tvungen att bevaras, men samtidigt var/är man del i någonting större än en själv och genom det hade man ett ”naturligt” ansvar att hjälpa andra, bidra till samhället, med mera. Kollektivismen var en grundbult i regeringen Löfvéns biståndspolitik där fokus skulle primärt ligga på att hjälpa länder och organisationer snarare än att fokusera på individen allena. Sedan värdesatte man dock individen är dock värt att nämnas, men fokuset låg som sagt inte där.

Ekonomiskt var man mer av en blandras, speciellt i jämförelse med det ekonomiska i biståndspolitiken under regeringen Reinfeldt. Man hade naturligtvis den ordinarie socialdemokratiska grundinställningen om att även här skulle fokuset ligga på staten och diverse organisationer, även om betonade man (högst okarakteristiskt) den fria marknadens vikt för en effektiv utveckling. Här ser man spår av den socialliberala ådran som existerade innan regimskiftet. Samtidigt behöll man dock sin ursprungliga misstänksamhet gentemot en alltför okontrollerad marknad.

Jämlikhetsaspekten är det område som blir den stora skiljelinjen mellan dem två regeringarnas politik. Under Löfvéns regeringstid tog man nämligen med feminismen som ett helt nytt perspektiv inom biståndspolitikens framtida utformning; en politisk ideologi som primärt tittar på struktur, en nära naturlig ideologisk partner åt socialdemokratin kan tyckas. Den feministiska utgångspunkten (som gäller utrikespolitiken i sin helhet ska nämnas) gjorde att man lade ett större fokus på jämlikhet mellan människor och länder samt jämställdhet mellan de båda könen, samtidigt som detta idéarv påverkade andra områden såsom biståndspolitiskt fokus på diplomati och humanitära insatser.

Överlag är en ideologisk analys inte överdrivet komplicerad att förstå när det kommer till regeringen Löfvéns biståndspolitik. En klassisk socialdemokratisk ledstjärna finns som tillsammans med feminismen tillåts styra kosan. Ett större fokus kom att läggas på social och ekonomisk utjämning samtidigt som en hållbar utveckling och sparsamt nyttjande av Jordens resurser kom att prägla miljöfrågorna. Man var mer kollektivistiskt inriktade än föregående regering (förståeligt nog) men man hade trots detta kvar ett värnande perspektiv på individen, vilket gör att man trots sin klara ideologiska inriktning bär spår av det gamla socialliberala tänket kvar i biståndspolitiken. Värdekonserveratismen har dock inte mycket utrymme i denna nya era, utom den aspekt som egentligen försonar alla dem tre ideologierna: människans okränkbara värde

5. Slutsats & reflektion

Till syvende och sist kan det konstateras att visst påverkas det svenska biståndet åt ett ideologiskt håll beroende på vilken regering som för tillfället har den styrande makten. Under Alliansåren såg biståndspolitikerna en klar socialliberal inriktning på den (socialdemokratiska) grund som har funnits sedan 1962. Under denna tid fanns dock inslag av mer moderna socialdemokratiska tankar och även värdekonservativa sådana, även om den sistnämndas inflytande var minst sagt minimalistisk. Under Löfvéns regeringstid har biståndspolitikerna återvänt åt ett mer klassiskt socialdemokratiskt håll samtidigt som man dock behöll delar av socialliberalistiska bidrag men i praktiken helt vände ryggen åt det värdekonservativa (utom då angående människovärdet, vilket alla ideologierna kunde ställa upp på.)

Överlag inte ett överraskande resultat. Regeringen Reinfeldt var alltid mer åt mitten än traditionellt och med Löfvén vid rodret tog sig Socialdemokraterna en (måttlig) riktning åt barbord på politikens farvatten. Överraskande var inte heller att värdekonservatismen inte hade något större genomslag alls då konservatismen i Sverige har aldrig varit riktigt profilerad, och inte sedan regeringen Lindmans dagar varit någon större kraft i regeringsställning. De olika ideologierna har i slutändan påverkat biståndspolitikerna och dess utformning och på olika sätt beroende på vilken ideologi som varit i centrum hos sittande regering.

6. Källförteckning

Tryckta källor:

- Bergström, G., Boréus, K., *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3:e upplagan, Lund, Studentlitteratur AB, 2016
- Esaiasson, P., et al., *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 5:e upplagan, Visby, Wolters Kluwer Sverige AB, 2017
- Easterly, W., *The White Man's Burden: Why the West's efforts to aid the Rest have done so much ill and so little good*, 1:a upplagan, USA, Penguin Books, 2006
- Dupré, B., *50 political ideas you really need to know*, 1:a upplagan, London, Quercus Editions Ltd, 2011
- Zelizer, J (RED)., *The American Congress: The Building of Democracy*, 1:a upplagan, USA, Houghton Mifflin Harcourt, 2004
- Heywood, A., *Political Ideologies: An Introduction*, 3:e upplagan, New York, Palgrave Macmillan, 2003

Elektroniska källor:

- Brech, V., Potrafke, N., "Donor Ideology and Types of Foreign Aid", *Journal of Comparative Economics*, februari 2014
- Sveriges Radio, "I livsstilsfrågor och familjepolitik är KD ett värdekonserverativt parti", tillgänglig: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3993&artikel=5918713>, 2014, (hämtad 25/5 – 2018)
- SIDA, "Svensk biståndshistoria", tillgänglig: <https://www.sida.se/Svenska/sa-arbetar-vi/Detta-ar-svenskt-bistand/Svensk-bistandshistoria/>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)
- Regeringskansliet, "Sverige och FN i siffror", tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-och-fn/sverige-och-fn-i-siffror/>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)
- SO-rummet, "Politiska ideologier", tillgänglig: <https://www.so-rummet.se/kategorier/samhallskunskap/politiska-ideologier>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)
- Sveriges Riksdag, "Budgetpropositionen", tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/fran-forslag-till-budget/budgetpropositionen/>, 2016, (hämtad 25/5 – 2018)
- Conradt, D., *Encyclopedia Britannica*, "Christian Democratic Union", tillgänglig: <https://www.britannica.com/topic/Christian-Democratic-Union-political-party-Germany>, 2018, (hämtad 25/5 – 2018)
- Svenska FN-förbundet, "Globala målen för hållbar utveckling", tillgänglig: <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda2030-och-de-globala-malen/globala-malen/>, 2018, (hämtad 27/5 –

2018)

Lapidus, Arne., ”Kritiserad från start – höll bara nio månader”, *Expressen*, 10 oktober 2015, tillgänglig: <https://www.expressen.se/nyheter/kritiserad-fran-start--holl-bara-nio-manader/> (hämtad 25/5 – 2018)

Statskontoret (2012)., *Utvärdering av svenskt bistånd: en översyn av utvärderingsverksamheten*, (Statskontoret 2012:17), Stockholm

Skrivelser & propositioner:

Skrivelse 2007/08:89, *Sveriges politik för global utveckling*, Stockholm, Utrikesdepartementet, Tillgänglig: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skrivelse/sveriges-politik-for-global-utveckling_GV0389/html

Skrivelse 2007/08:109, *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik*, Stockholm, Utrikesdepartementet, Tillgänglig: <https://data.riksdagen.se/fil/404D27BB-3D15-4415-AB56-198C2D19CECC>

Skrivelse. 2007/08:67, *Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter*, Stockholm, Utrikesdepartementet, Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsligadokument/skrivelse/2008/03/skr.-20070867/>

Skrivelse. 2011/12:164, *Biståndets resultat – tema demokrati och mänskliga rättigheter*, Stockholm, Utrikesdepartementet, Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsligadokument/skrivelse/2012/06/skr.-201112164/>

Skrivelse. 2013/14:131, *Biståndspolitisk plattform*, Stockholm, Utrikesdepartementet, Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skrivelse/bistandspolitisk-plattform_H103131

Skrivelse 2016/17:60, *Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd*, Stockholm, Utrikesdepartementet, Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsligadokument/skrivelse/2016/12/skr-20161760/>

Proposition 2007/08:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49bb06/contentassets/0cea7c72952947a7825d8c9e75abe51d/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand>

Proposition 2009/10:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49bb24/contentassets/408bb40970ef420588a33aec6308c006/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand>

Proposition 2012/13:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet, Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsligadokument/proposition/2012/09/prop.-2012131/>

Proposition 2015/16:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet,
Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/4a6c26/contentassets/49618bcb4fd94b6081d9696f55bc7f8d/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand.pdf>

Proposition 2016/17:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet,
Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/budgetproposition-2017-utgiftsomrade-7_H4031d8

Proposition 2017/18:1, *Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd*, Stockholm, Finansdepartementet,
Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/4a65d0/contentassets/79f6d27416794f0bb146c792e02b65fc/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand.pdf>